

Burgemeester Annemarie Penn-te Strake noemde haar onlangs de muze van Maastricht. Beeldend kunstenares Désirée Tonnaer (61) siert het straatbeeld van Maastricht met diverse kunstwerken. „Blijkbaar spreekt het de mensen aan wat ik maak.”

Muze van Maastricht

Op zich al bijzonder in de jaren zestig: een gezin dat elk jaar op vakantie naar Italië gaat. In het geval van de familie Tonnaer uit Thorn met museumbezoek inbegrepen. Voor Désirée Tonnaer lijkt het geen twijfel dat daar haar voorliefde voor kunst is ontstaan. „Dan loop je daar als kind van acht zo'n brede trap op naar zo'n groot gebouw en voel je jezelf al kleiner worden. Dat alleen al heeft iets magisch. Vervolgens moet je ook nog betalen om er binnen te mogen en ben je binnen, staat er van alles waar je niet aan mag komen. En plots valt je oog op een prachtig voorwerp van ivoor, wat in feite niet meer is dan een dode tand die - doordat een kunstenaar er vorm aan heeft gegeven - begeesterd is, een ziel heeft gekregen. Die rol van de kunstenaar, die haast als een tovenaars een stukje hout of ivoor een andere betekenis geeft, fascineerde me enorm.”

Nestgeur

Tonnaer groeit op als dochter van een bakkerijmachiniefabrikant en is het vierde kind van zeven. De uit 1870 stammende fabriek staat achter het ouderlijk huis en fungeert als een soort van uit de kluiten gewassen smederij voor het dorp. „De deuren waren nooit op slot. Als iemand een hamer nodig had, kwam hij hem gewoon halen en was het de maar vraag wanneer je hem terugkreeg. En de vrachtwagen van het bedrijf werd, als de normaalste zaak van de wereld, gebruikt om de muziekinstrumenten van de bokken van Thorn te vervoeren.” Behalve de nestgeur; het slijpen van metaal en de geur van machines, krijgt ze ook vooral de werkdisciplie mee die haar later goed van pas zal komen: werk gaat altijd voor. „Elke zondag hadden we bakkers uit heel Nederland en België over de vloer die naar machines kwamen kijken omdat ze de rest van de week moesten werken. Dat was heel normaal. Waarbij mijn moeder een fantastische gast-

vrouw was.” Tonnaer weet het zeker. Met haar interesse voor techniek had ze vast en zeker de zaak van haar vader overgenomen. Als ze een jongen was geweest. „Maar in die cultuur zijn we thuis helemaal niet opgevoed. Mijn vader was totaal niet geëmancipeerd. Ik was gewoon een van die dochters. Hij stond te huilen bij het kraambed toen mijn moeder van haar eerste zoon beviel. Een opvolger. Toch heeft hij mij hardsolderen en fijn vijlen geleerd. Dat moet je zo doen en zo doen.” Pa en ma Tonnaer leggen 'Désirée-ke' dan ook geen strobreed in de weg als ze naar de kunstacademie in Maastricht wil gaan. „Er gold slechts één voorwaarde: mijn onderwijsbevoegdheid halen, zodat ik nooit mijn hand zou hoeven ophouden en te allen tijde op eigen benen zou kunnen staan.” Tonnaer doet die belofte gestand en haalt in vijf jaar tijd haar eerstegraads bevoegdheid handvaardigheid en kunstgeschiedenis, waarna ze nog drie jaar beeldhouwles volgt bij Piet Killaars. „Al op het einde van mijn middelbareschoolperiode was ik door mijn toenmalige handvaardigheidsleraar als 'hospitant' mee naar de lessen van Killaars genomen. Stond ik elke vrijdag in een hoekje gotische ornamenten te kopiëren.” Als ze jaren later dan ook toevallig een gesprek opvangt van Killaars waarin haar kwaliteiten ter sprake komen en hij haar 'middelmatig' noemt, is ze teleurgesteld. Totdat hij toevoegt: 'maar die gaat het wel maken'. Dat middelmatige had een groot voordeel. Ik hoefde niet elke keer meer de beste te zijn en dat was ik ook niet.”

Goeie poetsvrouw

Na tien jaar voor de klas te hebben gestaan besluit Tonnaer dat het tijd is voor een eigen beeldhouwcarrière. Meteen creëert ze de drie belangrijkste randvoorwaarden voor succes: „een goeie poetsvrouw, een goeie boekhouder en een goeie fotograaf.” Ze laat zich registreren bij het Documentatie Centrum Limburg, een

soort databank van kunstenaars bij de provincie waar bedrijven terechtkunnen, die op zoek zijn naar een maker voor een kunstwerk.

Tonnaer sleept haar eerste opdracht in de wacht: bronzen reliëfs en plasticen voor het nieuwe gebouw van de Provinciale Elektriciteits-Maatschappij in Maastricht waarbij ze zich laat inspireren door de beelden van het beroemde Romeinse koningsportaal bij de kathedraal van het Franse Chartres. Dertig jaar later staan haar beelden over de gehele wereld waarbij een opvallend groot aantal in haar woonplaats. Onder meer bij Vodafo, Patio Sevilla, winkelcentrum Entre Deux, de Geusseltvijver, zorgcentrum Hagerhof, het oude Rieuluisaan de Begijnestraat en stadskantoor Mosse Forum.

Centraal in haar werk staat de cirkel van leven en dood in de natuur; vaak met een religieuze ondertoon. „De harmonie, de logica en de schoonheid

„Ik dacht eens op de markt in Luik een prachtige zaaddoos tussen de rommel te zien liggen. Net toen ik hem wilde oppakken griste de standhoudster hem voor mijn neus weg. Bleek het haar boterham te zijn. Beroepsdeformatie.”

Désirée Tonnaer

van de natuur - een fascinatie die ik deelde met mijn moeder - gaan ons voorstellingsvermogen te boven. Hebben iets goddelijks.”

Hagelbuien

Daarbij deelde ze veertig jaar lang haar leven met een man bij wie het geloof een centrale plek innam. Haar conceptueel sterkste werk vindt ze dan ook de acht tegels in winkelcentrum Entre Deux die de gebedstijden verbeelden waarop kloosterlingen vroeger baden en psalmen zongen. Van de metten tot en met de completen. „De tegels - uitgevoerd in gietijzer omdat het gevraagde brons in mijn ogen te poenerig was voor een kloosterthema - voeren de wandelaar van het donker naar het licht en door het dagelijks leven van de kloosterling.” Na het overlijden van haar grote liefde in 2012 krijgt Tonnaer een relatie met de vrouw waarmee ze nu alweer drieënhalve jaar samen is. „Ik heb me altijd

tot mannen en vrouwen aangetrokken gevoeld en besef dat ik met haar aan mijn zijde opnieuw een begenadigd mens ben.” Samen waren ze onlangs een maand op vakantie in, hoe kan het ook anders, Italië. „Daar zijn we nog bijna verongelukt. Op weg naar een kerkje in de bergen. Tijdens hagelbuien met stenen zo groot als eieren. Ons autootje schoof bijna van de weg af. Kwamen we aan bij het kerkje in de vorm van een bunker, bleek het gesloten. Zijn weterug naar het dalgegaan om te lunchen en nog een keer omhoog gereden. Bleek het opnieuw dicht. Twee vrouwen alleen in the middle of nowhere. Eigenlijk onverantwoord. Als ons daar iets was overkomen, hadden ons nooit meer teruggevonden.” Lachend: „Gelukkig hebben we afgesproken nog maar drie kerkjes per dag te bezoeken.”

„Het allerbeste beeld moet nog komen maar stilletjes hoop ik dat ik het nooit maak want ik vind mijn werk nog zo ontzettend leuk.”

Désirée Tonnaer

Reageren? Mail naar: ronald.collee@mgl.nl

Désirée Tonnaer: „Ik heb geen missionaire pretenties. Ik wil iets toevoegen aan een plek. Mensen verwonderen. Even op andere gedachten brengen.” FOTO LORAINÉ BODEWES

DOOR RONALD COLÉE

